

ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ
ЗАПАСУ ЗА КОНТРАКТОМ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОВІЙСЬКОВОЇ ТА
ГУМАНІТАРНОЇ ПІДГОТОВКИ

Модуль 2.1

„Організація і методика роботи з особовим складом”

Змістовий модуль 2.1.3.1 (тема 8)

Психологія особистості військовослужбовця

ЗАНЯТТЯ №1. Практичне заняття №9

***Психічні пізнавальні процеси особистості
військовослужбовця, його***

емоційно-волева сфера, психічні стани та утворення

- 1. Розкриття сутності та змісту психічних пізнавальних процесів військовослужбовців та їх ролі у військово-професійній діяльності.**
- 2. Розкриття сутності та змісту емоційно-почуттєвої та вольової сфер воїна.**
- 3. З'ясування впливу психічних станів та утворень на поведінку і службову діяльність військовослужбовця.**
- 4. Формування у студентів первинних умінь спирання на психічні пізнавальні процеси в роботі з особовим складом.**

- 1. Военная психология и педагогика. Учеб. пособие / Под ред. П. А. Корчемного, Л. Г. Лаптева, В. Г. Михайловского. – М., 1998.**
- 2. Військова психологія і педагогіка: Посібник/ За заг. ред. М.Й. Варія.
– Львів: Видавництво «Сполом», 2003.**
- 3. Психология и педагогика. Военная психология/ Под ред. А.Г. Маклакова. – СПб., 2004.**
- 4. Основи психології. Підручник/ За заг. ред. О.В. Киричука, В.А. Роменця. – К., Либідь, 1996**
- 5. Основы военной психологии и педагогики/ Под ред. А.В. Барабанщикова, Н.Ф. Феденко. – М.: Воениздат, 1984.**
- 6. Фурманець Б.І. Основи військової психології: Навч. посібник. – Харків: ХВУ, 2004.**
- 7. Ягупов В.В. Військова психологія: Підручник. – К., 2004.**

- 1. Психічні пізнавальні процеси військовослужбовця.**
- 2. Характеристика емоційно-почуттєвої та вольової сфер військовослужбовця.**
- 3. Психічні стани та утворення військовослужбовців**
- 4. Розв'язання практичного завдання**

Проблема особистості в суспільних науках посідає центральне місце.

1. Головна фігура в суспільстві і у світі

2. Творець і руйнівник

3. Все, що робиться у світі – заради особистості

4. До сьогодні повністю ще не досліджена

Навчальне питання №1

Психічні пізнавальні процеси воїна

«Когнітивна психологія»

Вісім процесів

1. Відчуття

2. Сприйняття

3. Уявлення

4. Увага

5. Уява

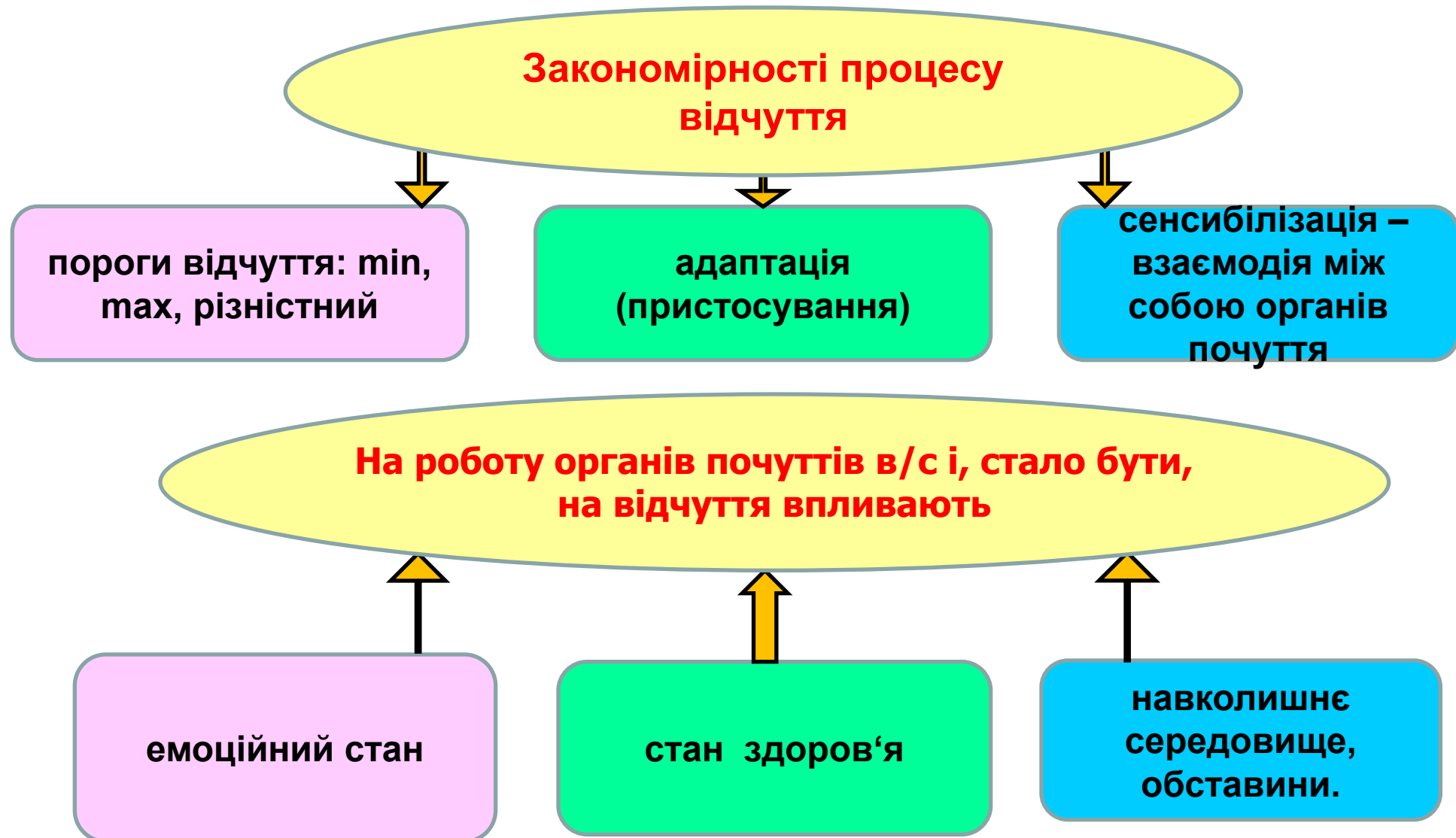
6. Пам'ять

7. Мислення

8. Мовлення

1. Відчуття

Це відбиття в свідомості в/с окремих властивостей, якостей предметів і явищ об'єктивного світу. Залежать від "органів почуттів", як фізіологічного апарату людини.

2. Сприйняття

Це відбиття в свідомості людини предметів і явищ об'єктивного світу в цілому, які впливають безпосередньо на свідомість військовослужбовця.

Сприйняття характеризуються

а) цілісністю (по частині сприймається ціле)

б) осмисленістю (розуміння – для чого потрібно)

д) ілюзорністю

в) вибірковістю (сприймається лише потрібне)

г) апперцепцією (залежність від минулого досвіду)

Залежить від

фонових перешкод

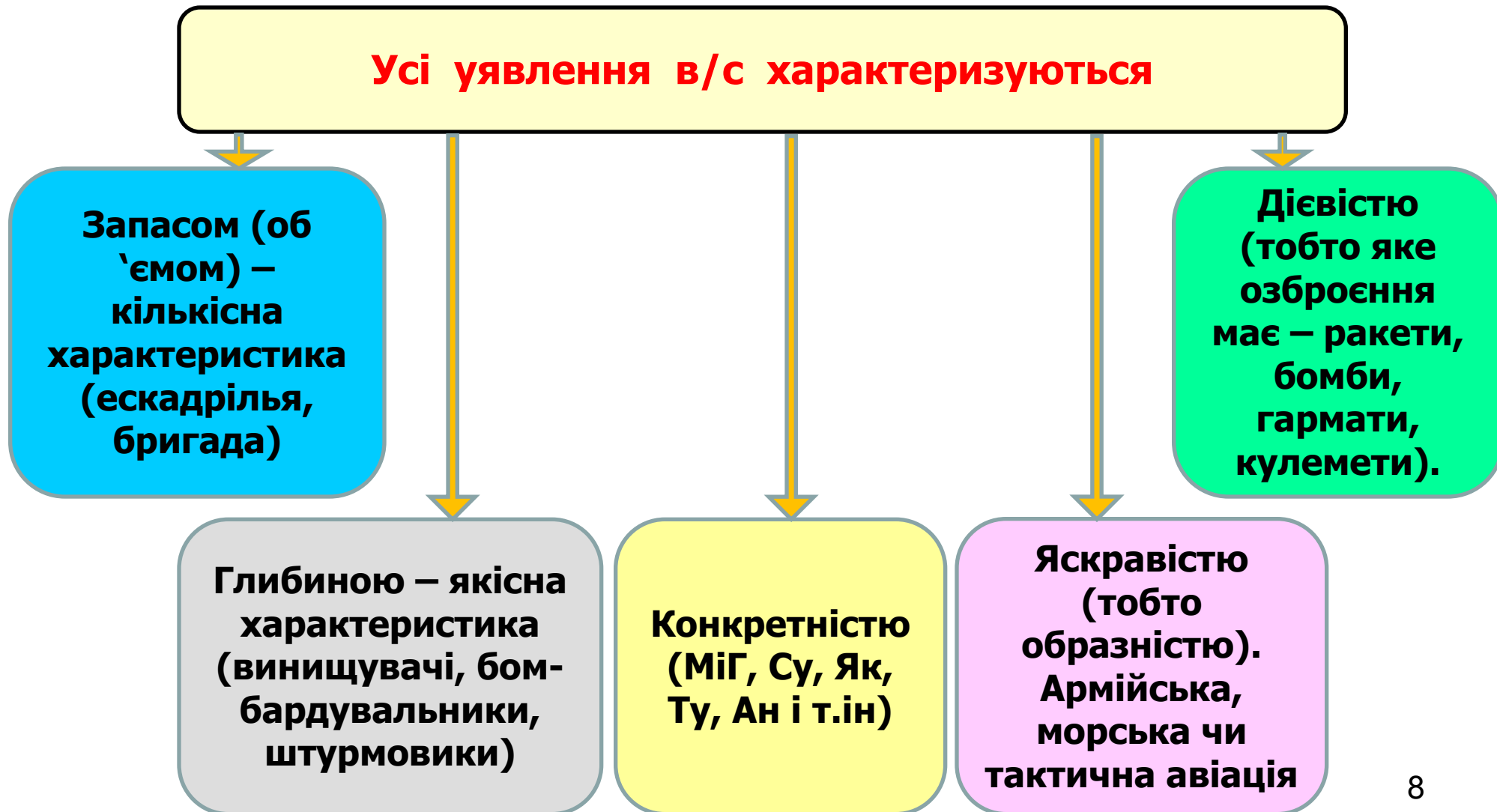
нерозуміння в/с сутності питання, явища або процесу

стану здоров'я в/с

Ілюзорне сприймання часто використовують у військовій справі для омані противника.

На ілюзорному сприйманні будується усе маскування.

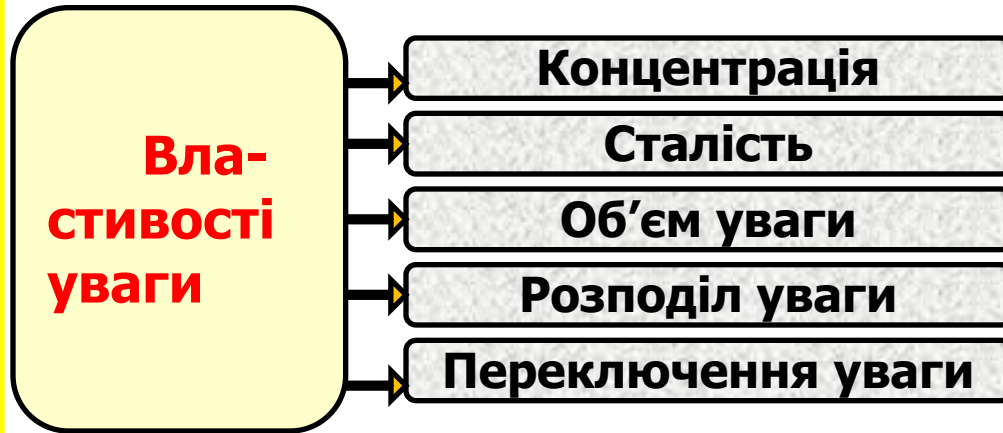
Це образ предмету або явища, який на даний момент не сприймається в/с. Базою для уявлень служать попередні відчуття і сприймання.

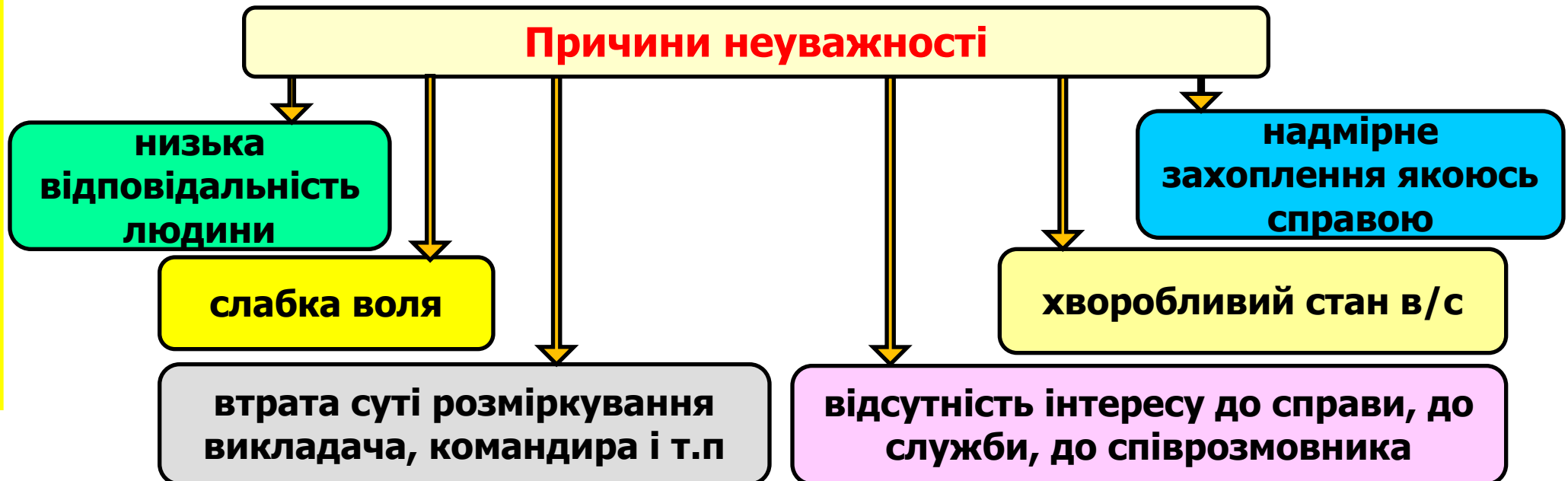
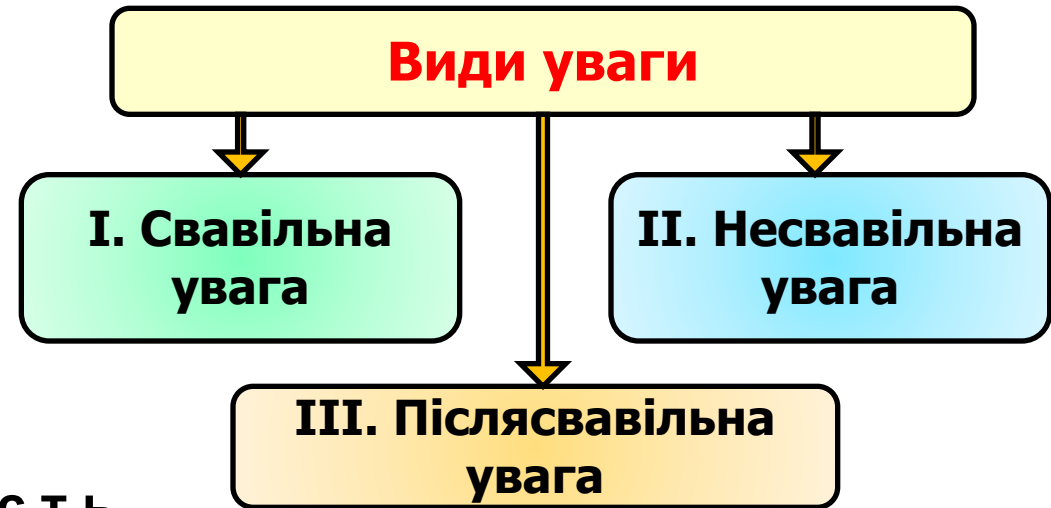

4. Увага

Це вибіркова спрямованість свідомості в/с на якийсь об'єкт, дію, явище або процес.

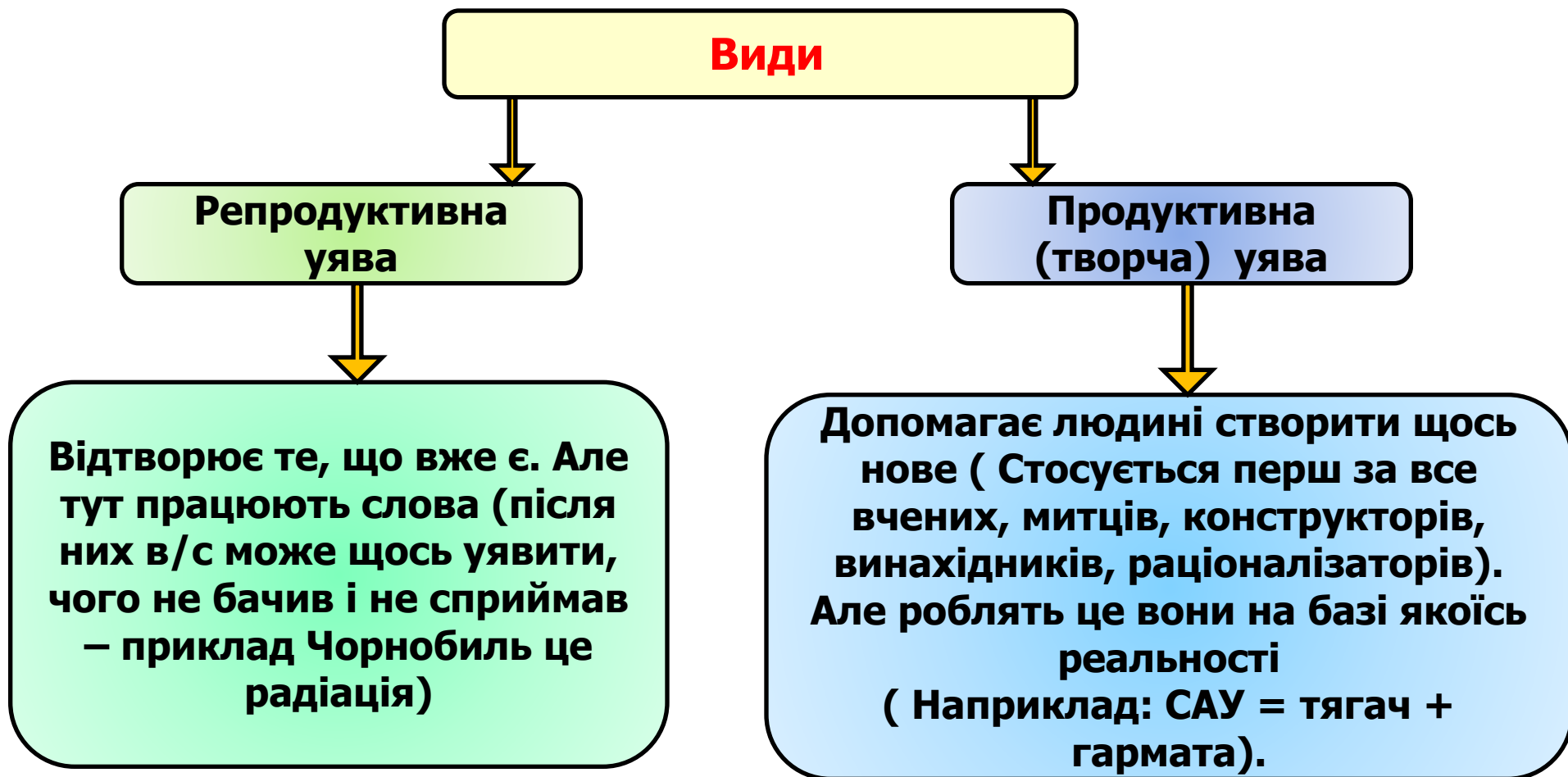

Антиподом уваги є не уважність.

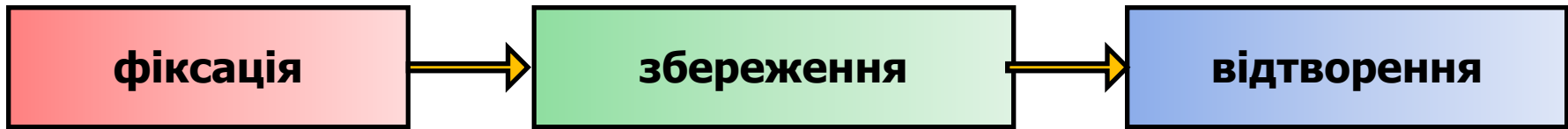
5. Уява

Це процес створення особистістю нових образів, які воїн не сприймав раніше. Тут «працює» с л о в о!

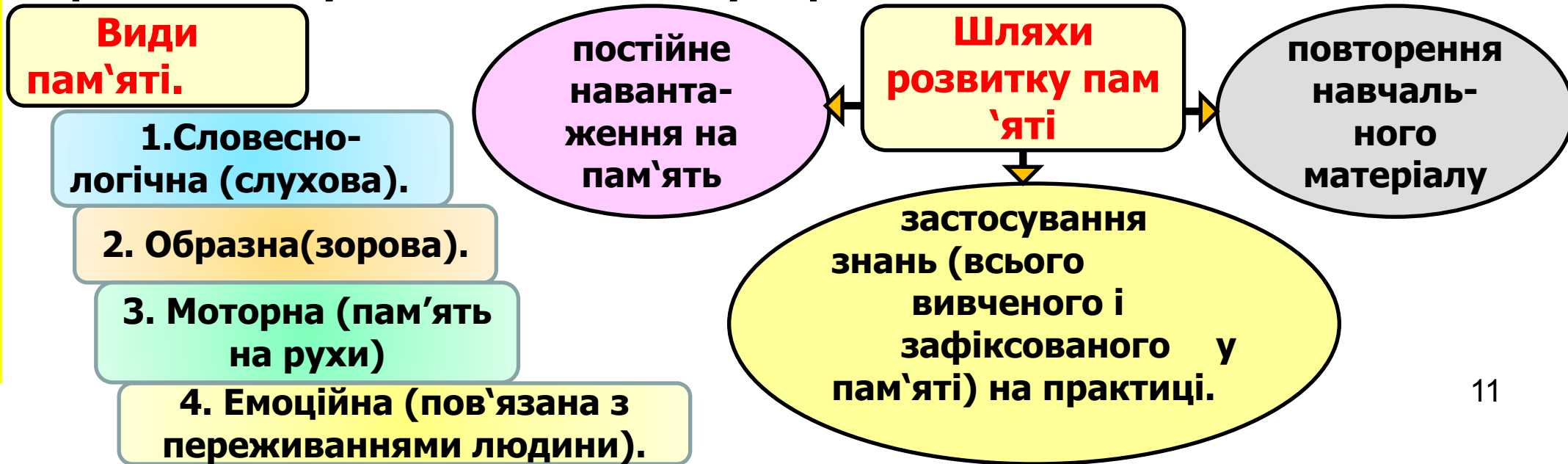
Це процес фіксації, збереження і наступного відтворення того, що військовослужбовець бачив, чув переживав, сприймав.

Пам'ять – це логічний процес, який містить 3-и етапи :

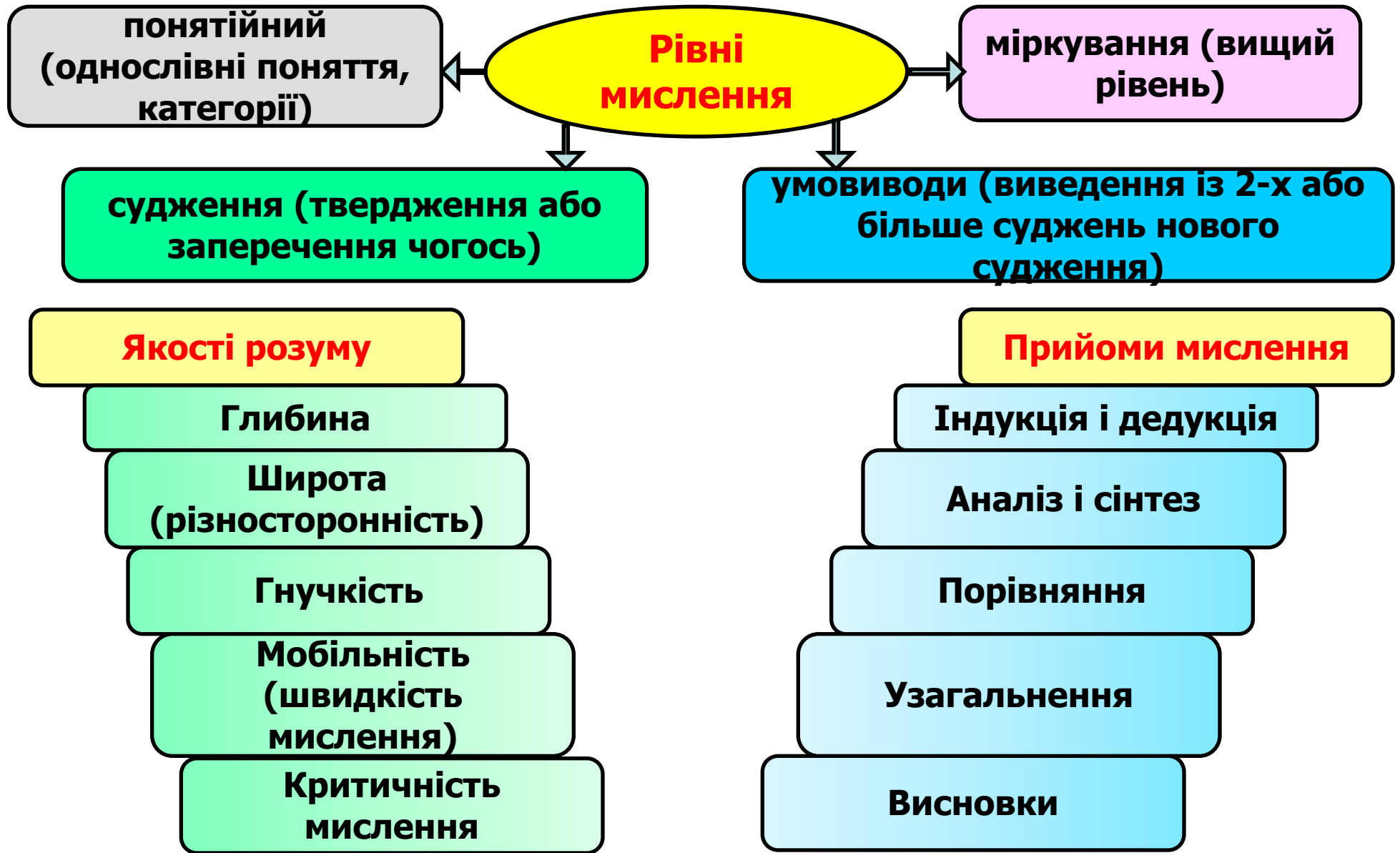
Якщо відсутній хоча б один з цих елементів – пам'ять відсутня.

Антиподом пам'яті є **забування**. Встановлено, що через 5 днів у більшості людей в пам'яті залишається лише 25% інформації, а тому боротися з забуванням необхідно у перші 5 діб.

7. Мислення

Це відбиття в свідомості воіна складних зв'язків і відносин між предметами, явищами і процесами об'єктивного світу.

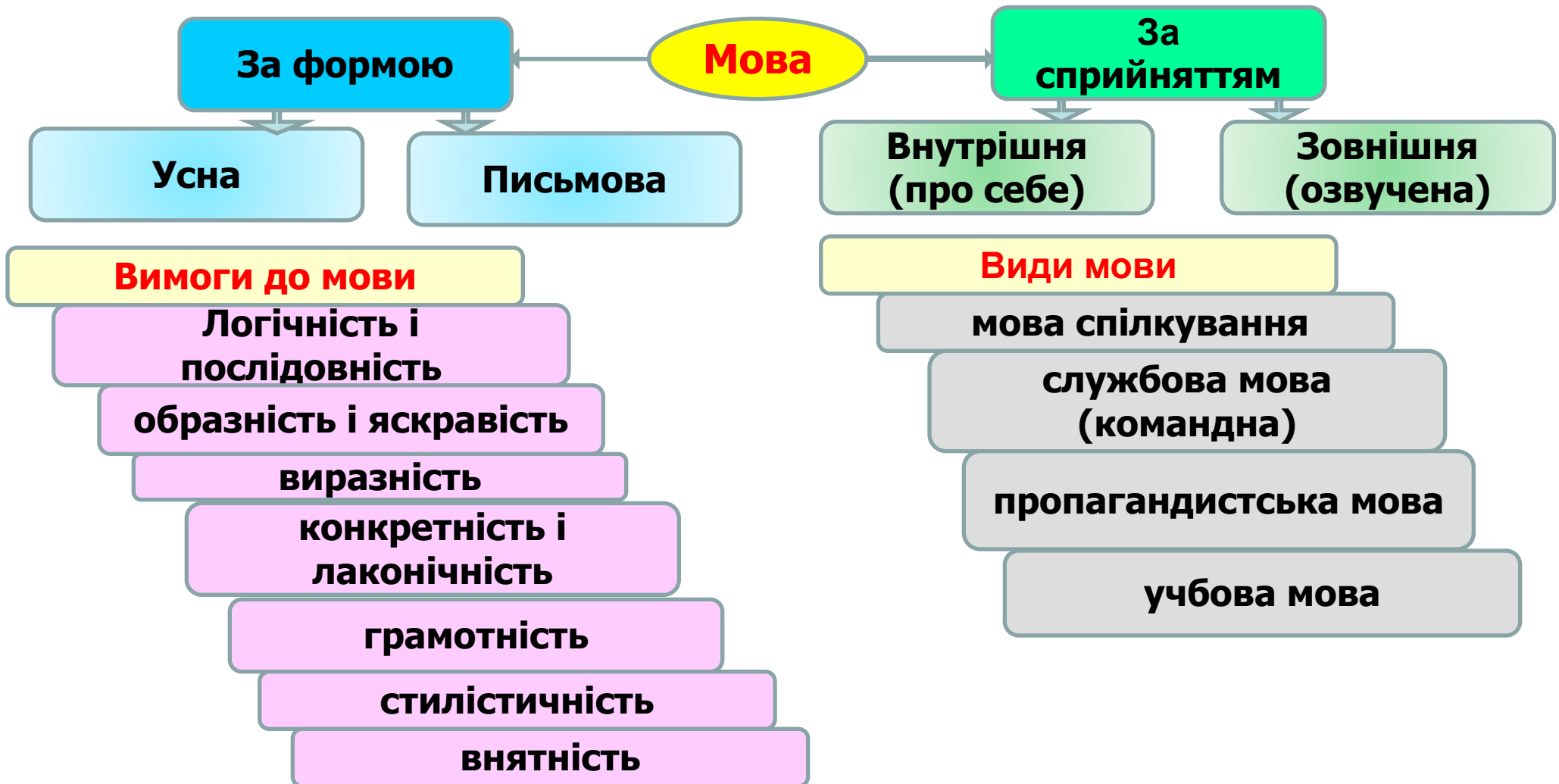

8. Мовлення

Мова – процес спілкування людей між собою.

Мовлення – процес використання мови з метою спілкування.

Загальне в мові і мисленні – с л о в о! Тому в мовленні людини завжди проявляються її інтелектуальні здібності.

Висновок. Особистість військовослужбовця характеризується складним внутрішнім духовним світом, де особливе місце посідають психічні пізнавальні процеси. Знання і розуміння військовим соціальним робітником цих процесів дозволять йому краще розуміти воїнаі оптимально будувати з ними соціальну роботу.

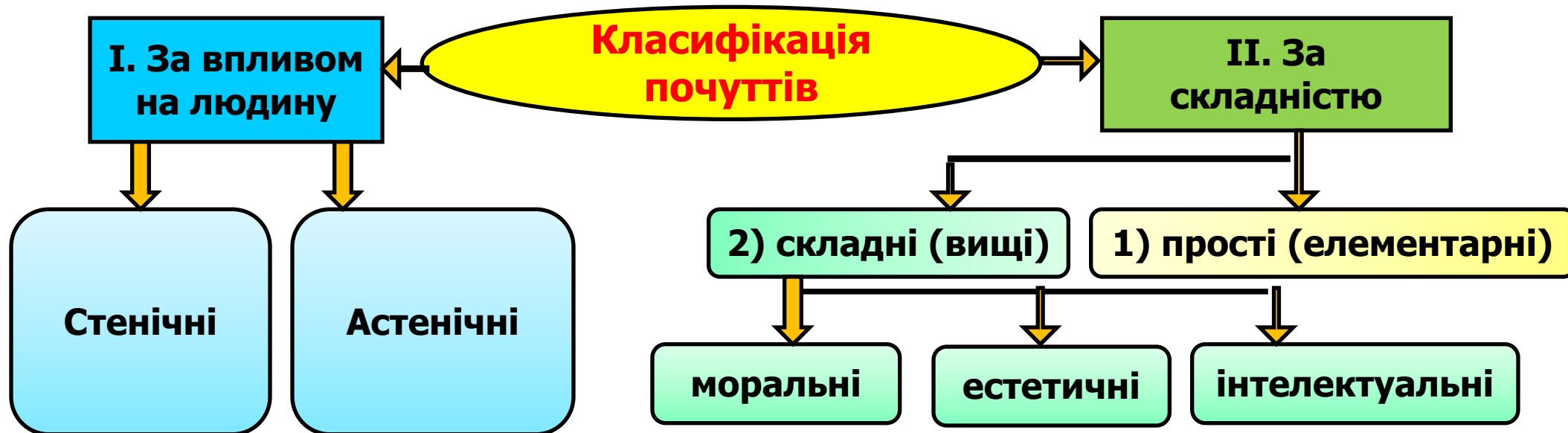
Навчальне питання №2

Характеристика емоційно-почуттєвої та вольової сфер в/с

а) Емоційно-почуттєва сфера

Почуття – своєрідна форма відбиття в/с об'єктивної дійсності, що виявляється в переживаннях ним свого внутрішнього ставлення до того, що він пізнає, відчуває і робить.

Вони пов'язані з фізіологією людини (почуття сорому – людина червоніє обличчям; почуття переляку – блідніє).

Почуття та шляхи їх формування

б) Воля в/с та її роль у військовій справі

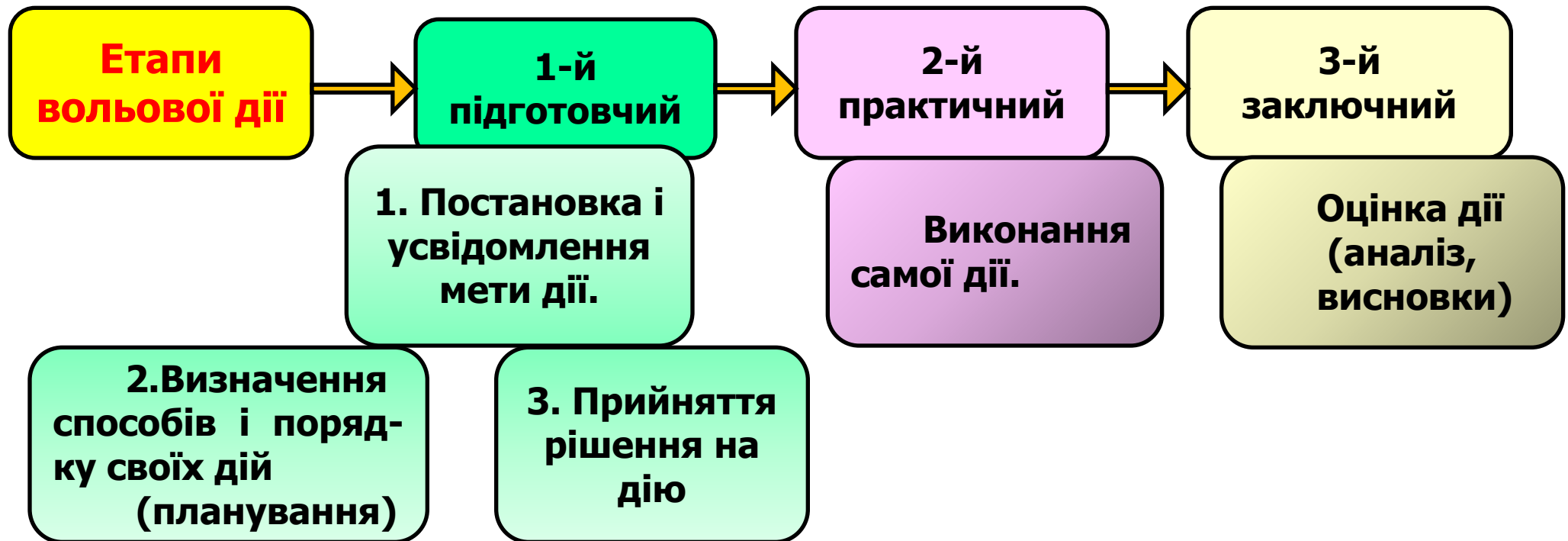

Воля – це здібність людини керувати собою, свідомо контролювати свою поведінку, вміння мобілізувати свої сили і активно спрямовувати їх на досягнення поставлених цілей, долаючи труднощі.

Ключове поняття тут «долання труднощів»!

Воля – одна із форм активного відбиття дійсності.

Вольова дія (вольовий акт) складається з 3-х послідовних етапів

Воля знаходить свій вираз у вольових якостях людини.

Вольові якості воїна

1 група: здібність в/с ставити цілі й підкоряти свою поведінку щодо їх досягнення

Цілеспрямованість

Мобілізованість

Зібраність

2 група: здібність в/с добиватися поставленої мети

Активність

Наполегливість

Рішучість

Ініціативність

3 група: здібність в/с підкоряти свої дії об'єктивній необхідності

Мужність

Стійкість

Дисциплінованість

Сміливість

Самовладання

Шляхи формування й розвитку волі і вольових якостей у в/с

1. Формування у в/с необхідних переконань

2. Накопичення досвіду вольової поведінки о/с

3. Розвиток у в/с прагнення до самовиховання волі і, особливо, вольових якостей

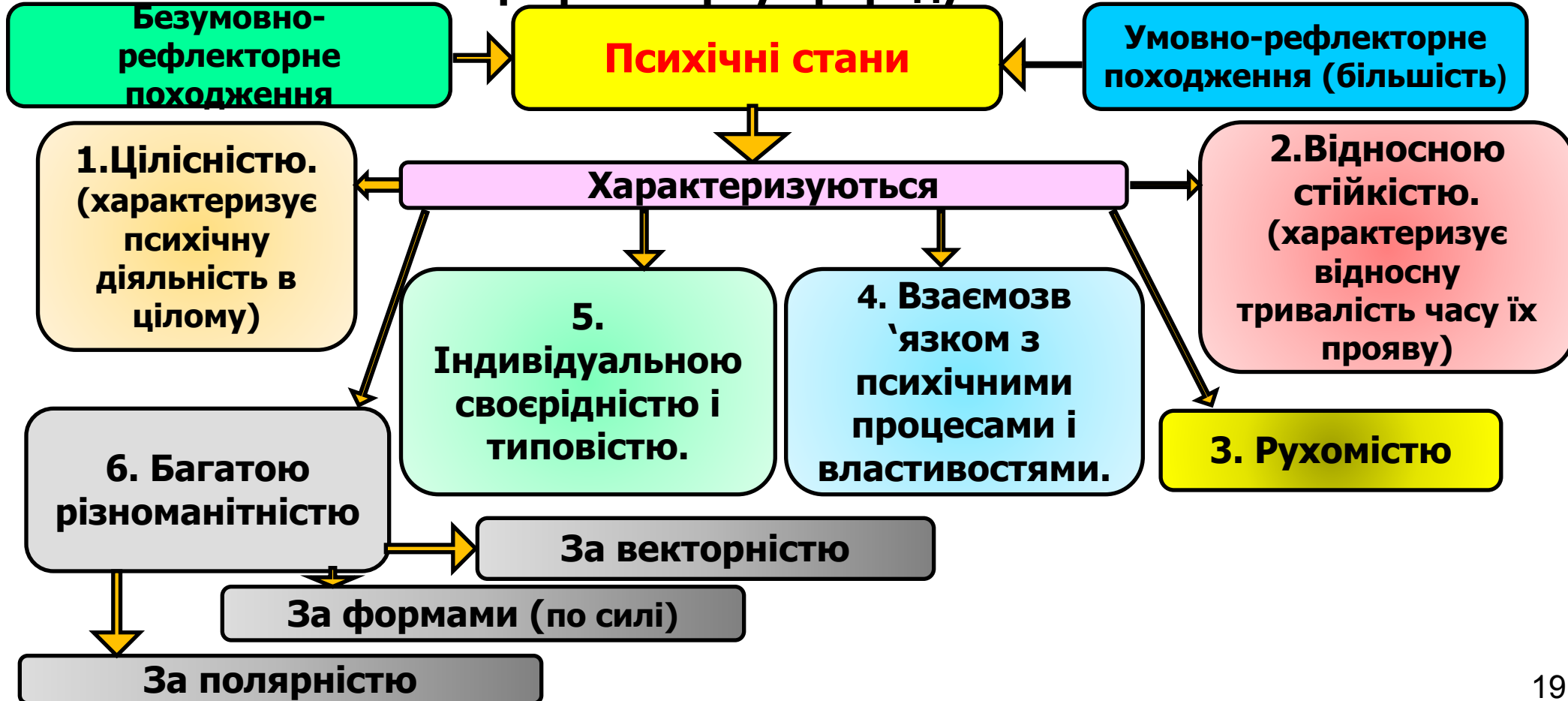
4. Використання прикладів прояву волі іншими людьми

Психічні стани та утворення військовослужбовців

а) Особливості і характеристика психічних станів в/с

Психічні стани – це складні, цілісні, динамічні характеристики особистості, що набагато в чому визначають своєрідність усієї психічної діяльності людини на певному відрізку часу.

Психічні стани мають рефлекторну природу.

Психічні стани

Зовнішній прояв станів

1.Зміна дихання

2.Зміна кровообігу

3.Зміна міміки обличчя

4.Зміна кольору обличчя

5.Зміна рухів і дій

6.Зміна інтонаційних особливостей мовлення

Причини психічних станів

1.Зовнішнє середовище

2.Внутрішнє середовище

3.Особливості організму

Вплив станів в/с на його службу

1.Можуть стимулювати або не сприяти добрій службі

2. Можуть визивати задоволення або незадоволення службою і побутом

3.Стани, особливо негативні, можуть підштовхнути воїна до негативних дій, вчинків, поведінки

4. Добрий стан воїна (особливо командира) розповсюджується і на інших співслужбовців (підлеглих)

Класифікація станів

I. За нервовими процесами збудження і гальмування :
1)оптимальні
2)збуджені
3)депресивні

II. За психологічними признаками :
1)інтелектуальні
2)емоційні
3)вольові
4)комбіновані

III. За роллю в структурі особистості:
1)ситуативні
2) особистісні
3) групові

IV. За тривалістю протікання:
1) тривалі
2) короткочасні

V. За ступенем усвідомлення:
1) усвідомлені;
2) менш усвідомлені;
3) неусвідомлені стани.

VI. За глибиною переживань:
1) глибокі (любов)
2) поверхові

VII. За характером впливу на особистість або на колектив:
1) позитивні;
2) негативні.

VIII. За формою протікання:
1) настрої
2) пристрасть
3) афект

Керування станами воїна

Створення в Пд здорового морально-психологічного клімату

Не допущення між в/с нездорових взаємовідносин (особливо порушення статутних правил взаємин)

Своєчасне забезпечення о/с необхідною інформацією

Вміння підтримувати мажорні настрої в/с і всього Пд

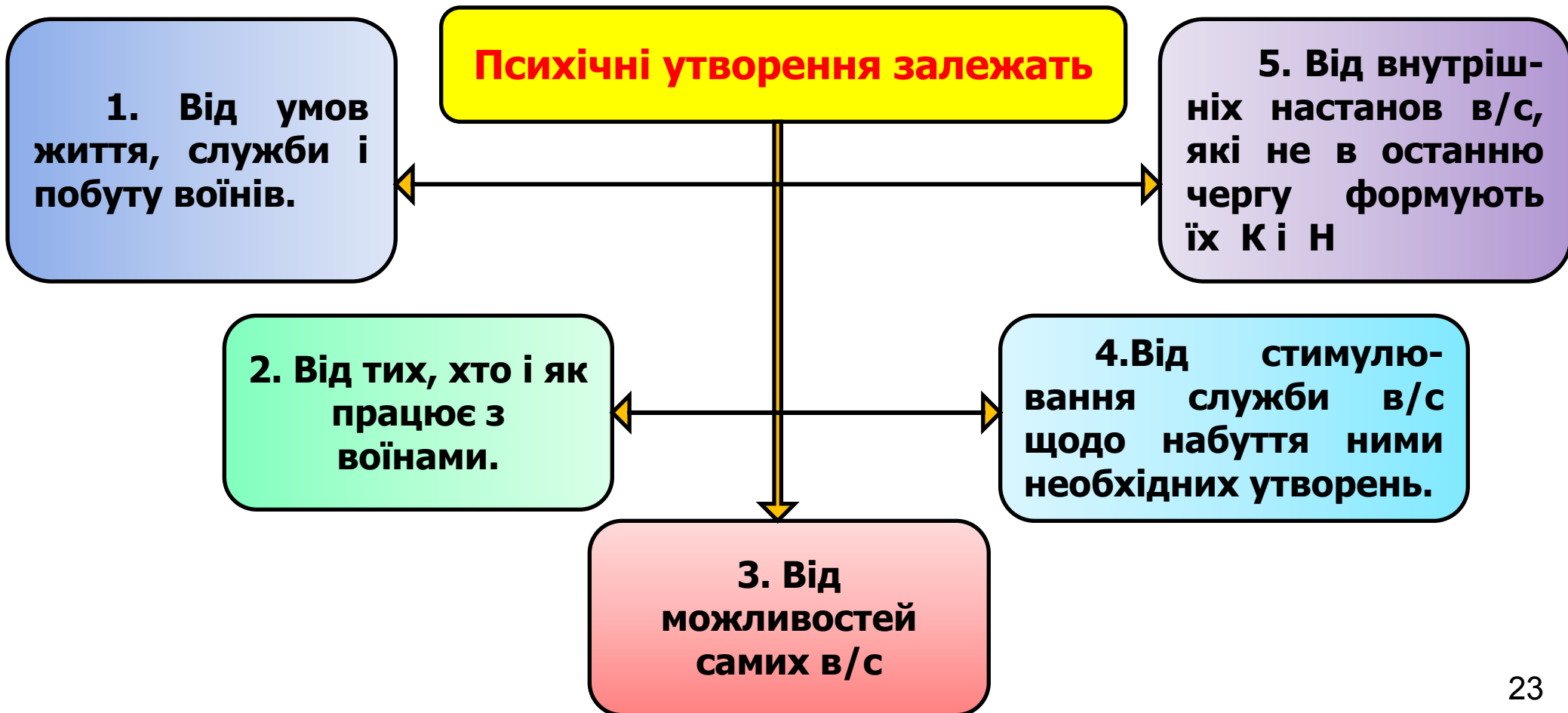
Командир завжди повинен бути прикладом позитивних станів для підлеглих

Вміле використання засобів культурно-виховної роботи для створення позитивних станів для підлеглих

Задоволення підлеглих в їх потребах і запитах, встановленими пільгами та усіма нормами постачання

Психічні утворення – це явище психіки особистості, які виражають реалії об'єктивного світу і проявляються у вигляді певних зв'язків у свідомості людини.

До психічних утворень можна віднести: знання, уміння, навички, звички, якості, переконання, мотиви, риси характеру і т.п.

Навчальне питання №4

Розв'язання практичних завдань з теми заняття

Завдання №1

Ви – командир підрозділу, в який після прийняття Військової присяги для подальшого проходження служби було призначено 5 молодих військовослужбовців на посади: стрільців – 3 чол., зв'язківців – 1 чол., оператор радіолокаційної станції – 1 чол. Військового фаху ніхто з них не має.

Вам слід з урахування їх посад надати конкретних рекомендацій відповідним посадовим особам, які будуть організовувати їх професійне навчання щодо переважного спирання на ті чи інші психічні пізнавальні процеси (їх характеристики), які сприятимуть найбільш якісному і швидкому засвоєнню їх майбутньої військової спеціальності.

Ваші рішення з цього приводу.

Ви – командир взводу. Вам поставлене завдання скомплектувати групу військовослужбовців для проведення розвідки в тилу противника на предмет виявлення його намірів у найближчий час. Старший начальник наказав Вам прийняти участь у підборі військовослужбовців, спираючись на позитивні їх якості та інші характеристики, з урахуванням емоційно-почуттєвої та вольової сфер, а також домінуючих станів, що повинно стати аргументом на їх користь при прийнятті рішення про включення їх у склад розвідувальної групи. Назвіть якісні характеристики таких військовослужбовців по почуттєвому і вольовому критеріях та домінуючих позитивних станах.

Завдання на самотійну підготовку

- 1. В часи самотійної роботи уточнити всі незрозумілі питання і проблеми, пов'язані з темою змістового модулю. Відпрацювати отримані завдання письмово і на наступному занятті здати на перевірку.**
- 2. Студентам, які з різних причин були відсутні на занятті, отримати у викладача одне з практичних завдань, виконати його письмово та здати на перевірку**

**Заняття закінчено.
ДЯКУЮ ЗА УВАГУ!**